

PUNKAHARJU (29)
TUUNANSAARI
PUSUNLAHTI

Kivikautisen asuinpaikan koekaivauskertomus

Anne Vikkula 1990

PUNKAHARJU 29 PUSUNLAHTI

Kivikautisen asuinpaikan koekaivauskertomus

Anne Vikkula 1990

ARKISTOTIETOJA

Kylä: 417 Tuunansaari
Tila: RNo 1:169 Repokuoppienmäki
Kiinteistötunnus: 618-417-0001-0169
Maanomistaja: Punkaharjun kunta
58500 Punkasalmi

Peruskartta: 4124 03 PUNKAHARJU
Kaivausalueen koordinaatit: x = 6850 50
y = 4468 14
z = 82-84 m ymp

Aikaisemmat tutkimukset: Timo Sepänmaa, inventointi 1989
Kohteen aikaisemmat löydöt: KM 24777
Kertomukseen liittyvät löydöt: KM 26804:1-27
diar. 26.11.1991

Kertomukseen liittyvät negatiivit: 82238-82250
joista kuvat s. 8-12.
Kertomukseen liittyvät diat: 24287-24288
Ks. luetteloja kertomuksen lopussa s. 5.

Kertomukseen liittyvät kartat:
Ote peruskartasta 4124 03 PUNKAHARJU, 1:20 000, Helsinki
1988, s. 6.
Yleiskartta 1:500, A3, piirt. A.Vikkula, pienennös A4,
s. 7 lisättynä löytö- ja rajaustiedoin.

SISÄLLYS

1. TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT
2. SIJAINTI JA MAASTO
3. TUTKIMUSMETODIIKKA
4. HAVAINTOKUVAUKSET
5. LÖYDÖT
6. TULKINTA JA KOHTEEN RAJAUS

Luettelo kertomukseen liittyvistä negatiiveista ja kuvista
Kartat
Kuvataulut

1. TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Inventoidessaan Punkaharjua kesällä 1989 kävi Timon Sepänmaa kaivamassa koekuoppia Pusunlahteen pistävän niemen lounaisrinteeltä ja löysikin yhden kvartsi-iskoksen sekä palanutta luuta. Koska Sepänmaa oli ehdottanut kohteen suojelemista I-luokan kohteena, katsoimme kuitenkin aiheelliseksi selkeyttää kohteen statusta siitäkin huolimatta, ettei sitä tällä hetkellä mikään uhkaa. Varsinaiseen rajojen määrittelyyn ei kuitenkaan ryhdytty.

Kesän 1990 arkeologiset tutkimukset Punkaharjulla tehtiin eduskunnan myötämällä 100 000,- markan määrärahalla, joka oli tarkoitettu Mikkelin läänin kiinteiden muinaisjään-
nösten rajojen määrittämiseen. Sitä täydennettiin palkkaamalla velvoitetyöohjelman puitteissa kahdeksan kaivajaa. Tutkimuksia johti FL Anne Vikkula ja piirtäjänä toimi HuK Sirkka-Liisa Seppälä. Lisäksi kaivauksella oli Etelä-Savon seutukaavaliiton palkkaamana avustajana HuK Panu Nykänen. Töitä tehtiin kuuden viikon ajan 9.7.-17.8.1990. Tästä ajasta 3-4 päivää käytettiin Pusunlahden kohteen tutkimuksiin.

2. SIJAINTI JA MAASTO

Pusunlahden asuinpaikka sijaitsee Punkaharjun kirkolta noin 120 metriä lounaaseen. Pusunlahti on Sorvaslahdesta luoteeseen työntyvä hyvin matala lahti, jonka pohjoisrannan erottaa Salkolahdesta kapea harjukannas.

Asuinpaikka sijaitsee niemellä, joka pistää Pusunlahteen luoteesta. Niemi on noin sadan metrin pituinen ja tyvestään noin 70 metrin levyinen. Rinteet ovat jyrkät - lounaaseen viettävä rinne löytöpaikalla noin 10° ja muilla suunnilla jopa 13°. Aluskasvillisuus on varpua ja puusto mäntyvaltaista.

3. TUTKIMUSMETODIIKKA

Tutkittava alue keskitettiin lounaisrinteelle, joka niemen rinteistä on loivin, ja mistä myös Sepänmaa on löytönsä tehnyt. Koekuopat sijaitsivat 81,8 metrin ja 85,0 metrin välisillä korkeuksilla.

Alueelle kaivettiin 12 koekuoppaa, jotka kooltaan olivat yhden neliömetrin kokoisia. Kuopat kaivettiin lapiolla ja 10 cm:n kerroksina ja maa seulottiin 5 mm:n seulalla. Löydöt otettiin kerroksittain talteen. Tasoja tai profiileja ei piirretty.

Kaivauksella ei käytetty kiinteää korkeuspistettä. Kaikkien koekuoppien pintakorkeudet vaaittiin, ja sitä varten korkeus tuotiin Pusunmäen asuinpaikalta. Pisin siirto tapahtui Pusunlahden yli ja oli noin 350 metriä, ja siinä tapahtunut virhe arvioitiin noin ± 10 cm:n suuruiseksi.

Alueesta piirrettiin yleiskartta mittakaavaan 1:500. Koe-kuopista tehtiin kentällä maaperähavainnot, ja lisäksi kairaseulontanäytteistä kirjattiin kerrostiedot kortteille. Näitä ei ole liitetty raporttiin. Maastoa dokumentoitiin lisäksi valokuvin ja dioin.

4. HAVAINTOKUVAUKSET

Turvekerroksen paksuus oli kaikissa koekuopissa noin 5 cm ja sen alla oleva huuhtoutumiskerros (A-horisontti) oli enimmillään 5 cm:n vahvuinen. Rikastumiskerros oli paksuudeltaan 5-10 cm. Sen alla oli vaalea lajittumaton karkea hiekka tai sora, jossa usein oli seassa isompia kiviä.

Normaali maannos puuttui vain kuopasta 490/100, jossa oli heti turvekerroksen alla pyöreitä, halkaisijaltaan 10-20 cm:n suuruisia kiviä. Näiden alla olivat löydöt vaaleassa hiekassa, ja myös kuopan pohjalta 40 cm:n syvyydestä paljastui samanlaisia kiviä. Pohjan kivet olivat luontaisia. Pintakivet sen sijaan olivat siellä selvästi ihmisen jäljiltä mutta eivät välttämättä esihistoriallisia.

Heikkoa likamaata havaittiin vain koekuopassa 480/100 noin 10-40 cm:n syvyydessä B-horisontissa. Kymmenen metriä alemmassa (eteläisemmässä) kuopassa oli erittäin voimakasta punaista ruostemaata, ei kuitenkaan punamultaa.

Keskeisen löytöalueen alapuolella havaittiin matala kodanpohjamainen painanne, jonka keskelle tarkoituksellisesti sijoitettiin koekuoppa 485/90 (korkeus 81,84 m ymp)

5. LÖYDÖT

Löytöjä saatiin vain kolmesta ruudusta, mutta niistä jokaisesta melko runsaasti. Kaikki kolme ruutua sijaitsevat 83:n ja 83,5 metrin välillä tutkimusalueen keskivaiheilla. Näistä kolmesta ruudusta kahdessa läntisemmässä keramiikkaa oli 570-780 g/m². Itäisimmässä koekuopassa saviastianpaloja oli peräti noin 3700 g/m², mikä on kaikkiin Punkaharjun kohteisiin verrattuna huomattavan paljon. Hämmästyttävää on sen sijaan kvartsi-iskosten vähäinen määrä suhteessa saviastianpalojen runsauteen. Yhteensä niitä löytyi vain 65 kappaletta, ja nekin kaikki samasta ruudusta. Palanutta luuta saatiin jonkin verran talteen kahdesta em. ruudusta (ks. taulukko alla).

Kahdessa läntisessä ruudussa löydöistä valtaosa tuli 20-40 cm:n syvyydestä. Rikkaimmassa koekuopassa sen sijaan oli runsaasti löytöjä heti turpeen alla lähtien ja jatkuen 30 cm:n syvyyteen saakka.

Taulukko: Koekuopista talteen saadut löydöt

	reunapalat		koristeltu		koristele- maton		kvartsi- iskokset		palanut luu	
	kpl	g	kpl	g	kpl	g	kpl	g	kpl	g
480/100	2	12	24	478	47	86			3	30
490/100	6	375	26	187	82	213				
500/100	21	164	230	1589	n	2086	65	80	8	1,5
yht.	29	551	280	2256	n	2385	65	80	11	31,5

Löydöt ovat pääasiassa keramiikkaa, joka on koristeltu kapein kampaleimoin tai puolikuunmuotoisin painantein. Reunapaloista osassa on sisäänpäin taivutettu reunalista, jonka päällä on kampaleimoja. Sekoitteena on asbestia ja talkkia.

6. TULKINTA JA KOHTEEN RAJAUS

Itäisimmän koekuopan itäpuolella rinne laskee melko jyrkästi. Seuraavaan koekuoppaan on matkaa 20 metriä, joten rajan määrittely siihen suuntaan jää epävarmaksi. Sen sijaan länteen, etelään ja pohjoiseen kohde näyttää rajautuvan melko selvästi noin 15x49 metrin laajuiseksi, pieneksi mutta rikkaaksi asuinpaikaksi (kartta s. 7).

Kohdetta on pidettävä nimenomaan asuinpaikkana, koska keramiikkaa on niin runsaasti. Saviastianpalat edustavat Pöljän tyyliä leveine sisäänpäin taivutettuine reunalistoineen ja kampakoristeineen. Kvartsi-iskosten vähäisyys saattaa olla näennäistä ja satunnaista, sillä järvipai-koille on tyyppillistä löydösten pesäkkeisyys.

Asuinpaikan alarajakorkeus määrittyy linjojen 100 ja 90 eli 83,2:n ja 82,3 metrin välille. Koska linjan 100 koekuopissa on löytöjä melko runsaasti, on alaraja ilmeisesti lähempänä linjaa 90. Arvioitu alaraja - joka samalla on siis Pöljän keramiikan alaraja - voidaan sijoittaa noin 82,5 metrin korkeudelle.

Asuinpaikka on ehjänä säilynyt ja maastollisesti edustava, joten pienestä alastaan huolimatta ehdotan sen rahoittamista luokkaan I.

Helsingissä 7.2.1992

Anne Vikkula, FL

Luettelo kertomukseen liittyvistä negatiiveista ja kuvista

- 82238 Maisemakuva.
Panoraama kirkolle vievän tien penkalta suon yli.
E-W.
- 82239 Maisemakuva.
Panoraama kirkolle vievän tien penkalta suon yli.
E-W.
- 82240 Maisemakuva.
Panoraama kirkolle vievän tien penkalta suon yli.
E-W.
- 82241 Yleiskuva.
Löytöpaikka KM 24777:1-3 (Sepänmaa 1989).
- 82242 Yleiskuva.
Löytöpaikka KM 24777:1-3 (Sepänmaa 1989). Panoraama.
SE-NW.
- 82243 Yleiskuva.
Löytöpaikka KM 24777:1-3 (Sepänmaa 1989). Panoraama.
SE-NW.
- 82244 Yleiskuva.
Löytöpaikka KM 24777:1-3 (Sepänmaa 1989). Panoraama.
SE-NW.
- 82245 Yleiskuva.
Löytöpaikka KM 24777:1-3 (Sepänmaa 1989). Panoraama.
SE-NW.
- 82246 Yleiskuva.
Löytöpaikka KM 24777:1-3 (Sepänmaa 1989). Panoraama.
SE-NW.
- 82247 Yleiskuva.
Löytöpaikka KM 24777:1-3 (Sepänmaa 1989). Panoraama.
NE-SW.
- 82248 Yleiskuva.
Löytöpaikka KM 24777:1-3 (Sepänmaa 1989). Panoraama.
NE-SW.
- 82249 Yleiskuva.
Löytöpaikka KM 24777:1-3 (Sepänmaa 1989). Panoraama.
NE-SW.
- 82250 Yleiskuva.
Löytöpaikka KM 24777:1-3 (Sepänmaa 1989). Panoraama.
NE-SW.

LUETTELO KERTOMUKSEEN LIITTYVISTÄ DIOISTA

- 24287 Yleiskuva.
Pusunlahden asuinpaikka Pusunlahteen pistävällä
niemellä. E-W.
- 24288 Yleiskuva.
Asuinpaikan löytökeskittymän paikka. SE-NE.

Valok. Anne Vikkula 1990

PUNKAHARJU 29 TUUNANSAARI PUSUNLAHTI

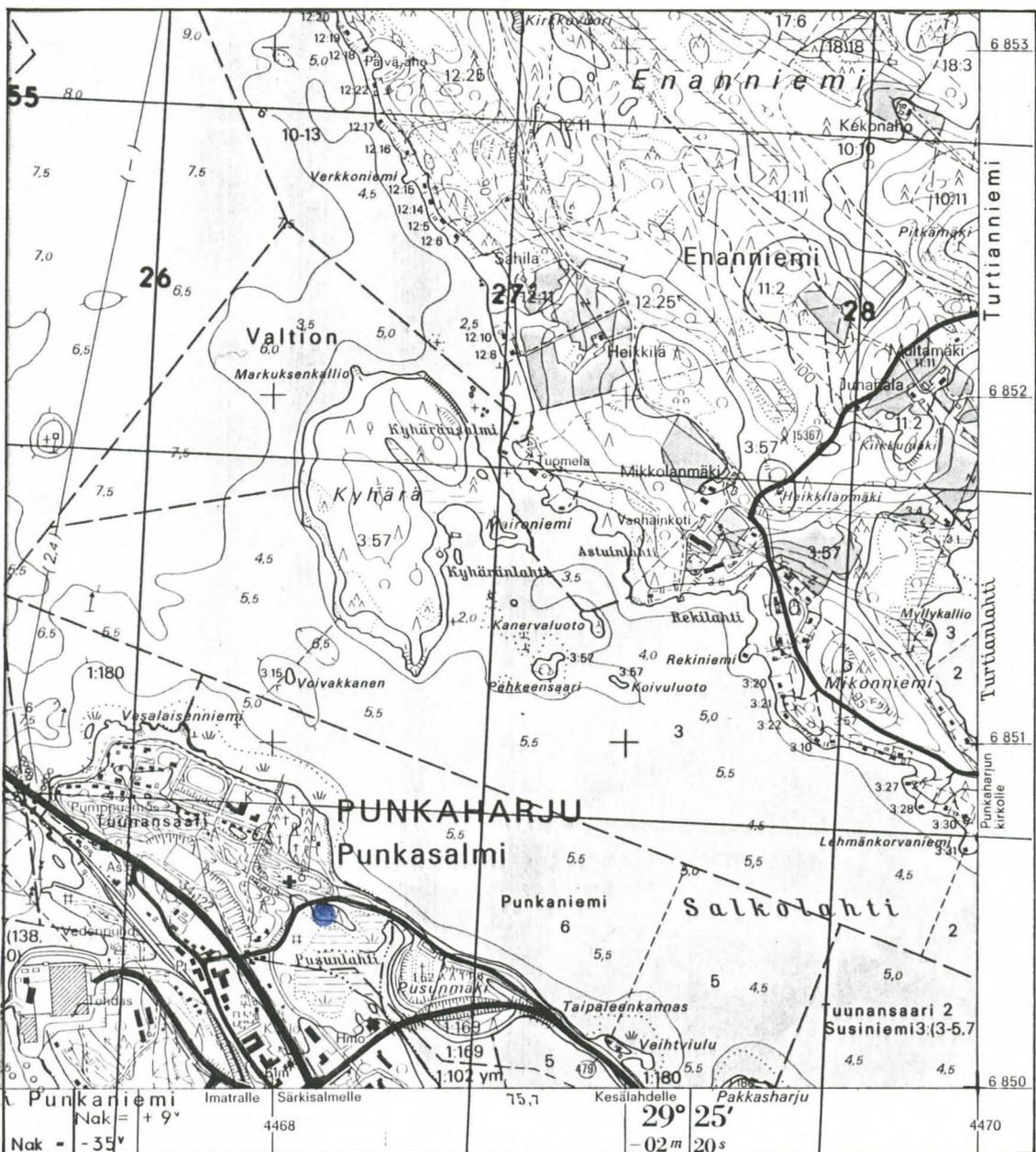
Ote peruskartasta 4124 03 PUNKAHARJU, 1:20 000, Helsinki 1988

● Pusunlahti, kaivausalueen koordinaatit:

x = 6850 50

y = 4468 14

z = 82-84 m ymp

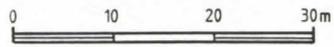
PUNKAHARJU Tuunansaari Pusunlahti

A. Vikkula 1990

Yleiskartta

Kp = 83.30 ± 10 cm

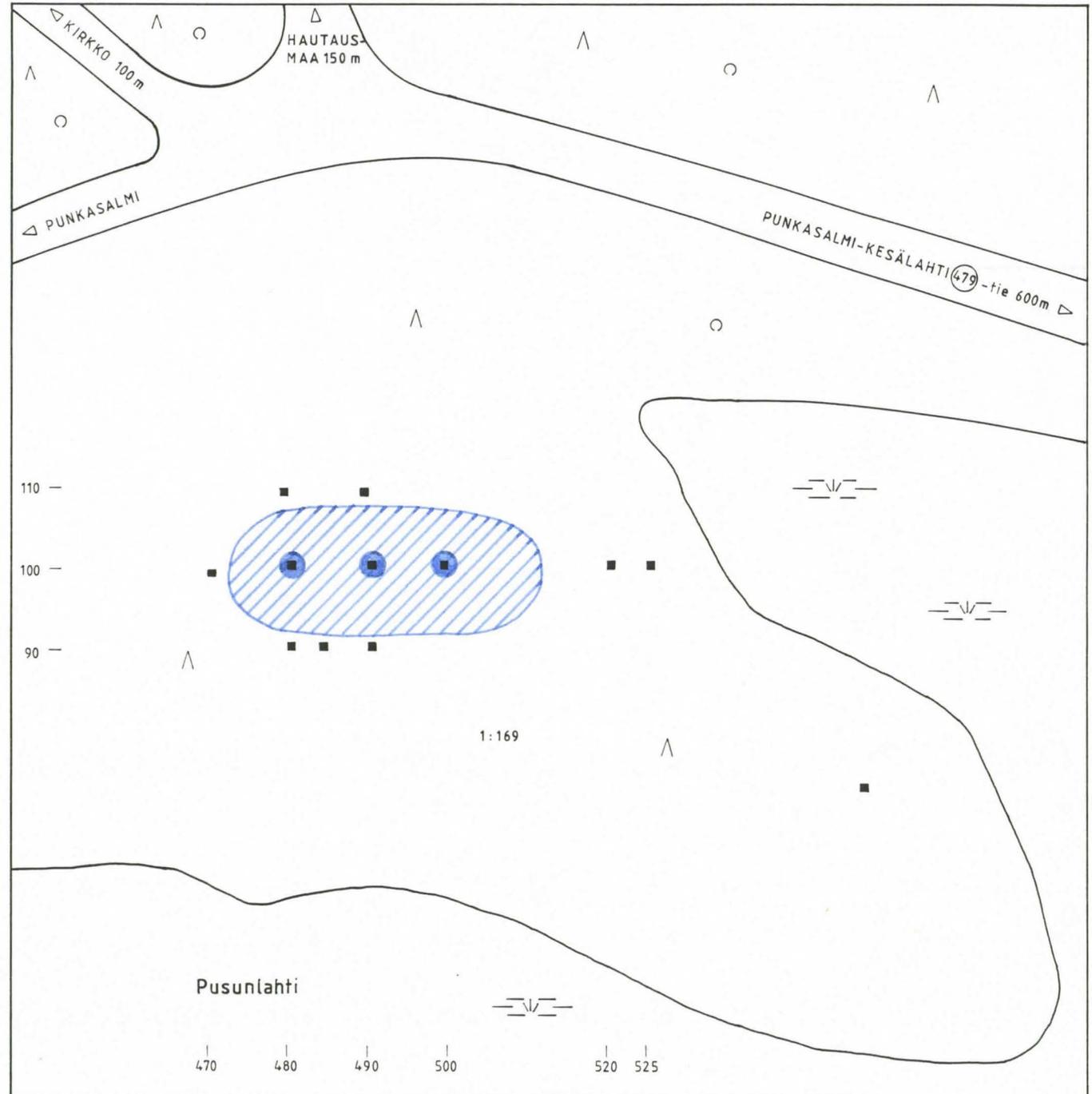
Piirt. A. Vikkula

■ koekuoppa 1m²

● koekuopasta löytöjä

▨ asuinpaikan arvioitu laajuus

PIENENNÖS YLEISKARTASTA 1:500

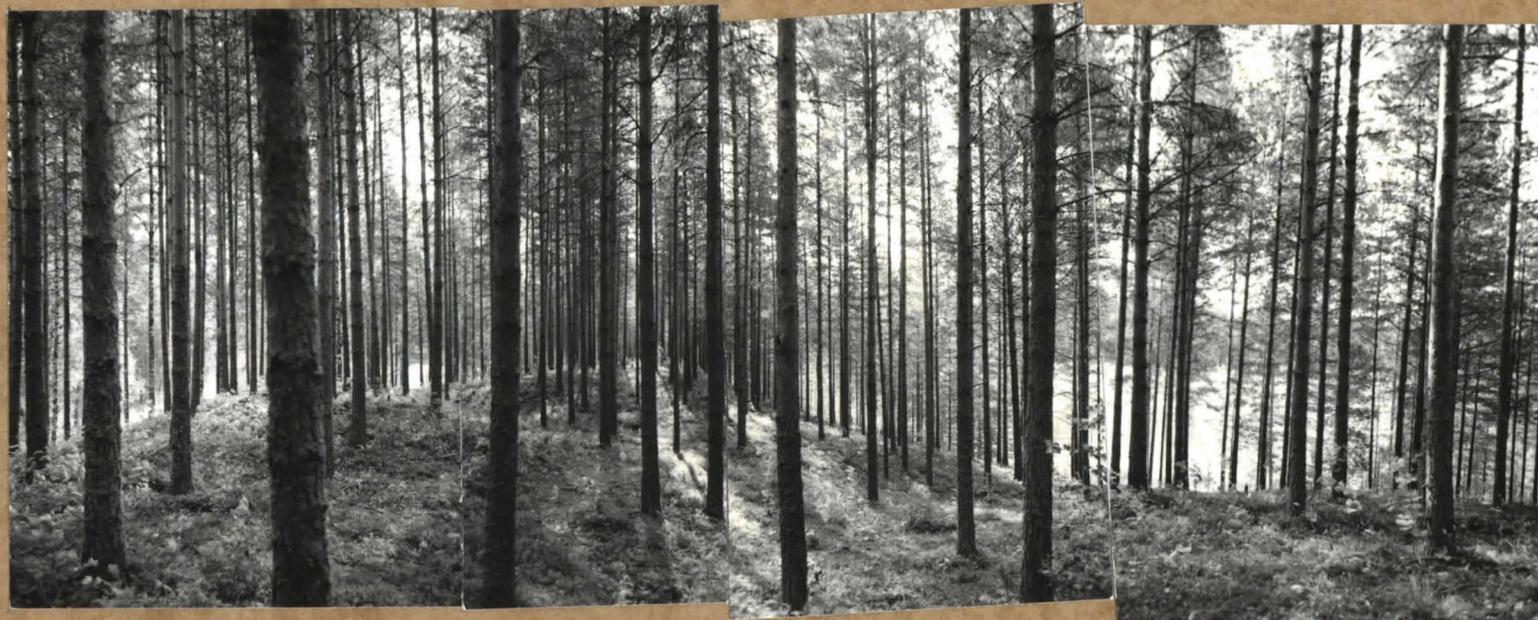
PUNKAHARJU Tuunansaari Pusunlahti
A. Vikkula 1990

Maisemakuva. Panoraama kirkolle vievän tien penkalta
suon yli. E-W.

PUNKAHARJU Tuunansaari Pusunlahti

A. Vikkula 1990

82247

82250

Yleiskuva. Löytöpaikka KM 24777:1-3 (Sepänmaa 1989). Panoraama. NE-SW.

PUNKAHARJU Tuunansaari Pusunlahti
A. Vikkula 1990

82242

82246

Yleiskuva. Löytöpaikka KM 24777:1-3 (Sepänmaa 1989) SE-NW.